

TIEDOTUSTUTKIMUKSEN JULKISUUDESTA

Suomen sanomalehdistö on viime kuukausina kirjoittanut taas kerran runsaanlaisesti tiedotusopista ja tiedotustutkimuksesta.

Arkiajattelun mukainen reaktio tähän tosiasiaan lienee seuraavanlainen. Tiedotusoppi on eri syistä populaari ja kiintoisa tieteenala ja siksi on luonnollista, että siitä kirjoitetaan paljon; totta kai toimittajatkin kirjoittavat lehdissään mieluummin heitä itseään jotenkin lähellä olevista asioista kuin esim. kliinisestä lääketieteestä, metsänarvioimistieteestä tai liiketaloustieteestä.

Tämän logiikan voi ymmärtää - siinä että tiedotusopille annetaan suurta julkisuutta ei todella ole mitään selittämätöntä.

Mutta tätä logiikkaa ei toisaalta tule hyväksyä. Uutiskriteerit ja muun aineiston valinnan mittapuut eivät meidän joukkotiedotuksessamme todellakaan ole välttämättä objektiivisella perustalla, eikä alan itsensä - meidän tiedotusopin opettajien ja tutkijoiden - tule alistua vastaan sanomatta kaikkeen mahdolliseen julkisuuteen.

Ensiksi: missään ei ole osoitettu, että tiedotustutkimuksen yhteiskunnallinen merkitys on suurempi kuin esim. kliinisen lääketieteen, metsänarvioimistieteen tai liiketaloustieteen. Objektiivisuuteen pyrkivät aineiston valinnan kriteerit edellyttäisivät, että kaikille akateemisille aloille annetaan julkisuutta suhteessa joka edes jotenkin korreloi eri alojen merkityksen kanssa. 'Poppariaineita' ei tieteessä saa olla.

Toiseksi: viime kuukausien keskustelu on sisältänyt vulgaaripropagandistisia piirteitä (jotka sinänsä kyllä voisivat kiinnostaa alamme empirisen tutkimuksen kohteena). Silloin kun maan ainoa iltapäivälehti alkoi palstoillaan kirjoitella siitä oliko Suomen Akatemian tiedotustutkijoille

järjestämän seminaarin osanottajajoukko poliittisesti tasapuolinen, silloin ehkä saavutettiin pohjanoteeraus tieteellisten kysymysten vulgaarisissa politisoimisessa - mikä paljastaa ainakin sen, että kirjoittaja on puuttunut asiaan, jota hän ei lainkaan ymmärrä. Tuontyyppinen kysymyksenasettelu olisi epäasiallinen siinäkin tapauksessa, että Ilta-Sanomien ja muidenkin sanomalehtien palstatilat riittäisivät kaikkien akateemisten alojen kysymysten pohdiskeluun samalla tarkkuudella.

Käytetyt propagandistiset keinot eivät useimmiten ole edes tuoreita, eivätkä osoita edes manipuloitumisen taidon kehittymistä. Tapanahan on sanoa osasta suomalaista tiedotustutkimusta, että se on esim. "vasemmistolaiseksi" tai "marxilaiseksi leimattua" - ikään kuin esim. me täällä Tampereella emme ymmärtäisi miten tämä leimaaminen tapahtuu: se tapahtuu juuri samaisten lehtikirjoitusten avulla.

Rohkenen siis toivoa tiedotusopista ja tiedotustutkimuksesta kirjoittavilta arvostelukykyä. Sitä ei ole aina ollut niilläkään tahoilla joilla sitä odottaisi löytyvän. Kovin arvostelukykyistä ei ollut esim. käyttäjävaltakunnallisten vasemmistolehtien palstoja Helsingin yliopiston tiedotusopin laitoksen joidenkin kurssien nimien ja niiden muutosten pohtimiseen, ellei kyetä osoittamaan, että näillä nimenmuutoksilla on yhteiskunnallista merkitystä.

Toinen kysymys on, onko arvostelukyvyn toivominen tässä yhteydessä realistista. Vai olisiko asia niin kuin Antti Eskola pari vuotta sitten epäili: suomalaisen yhteiskunnan tiedotusvälineet eivät kykene käymään yhteiskuntatieteistä asiallista keskustelua ja siksi olisi parempi, että koko keskustelu siirrettäisiin tieteellisille foorumeille?

Siinäpä kysymys pohdittavaksi kesäisille uimarannoille.

Pertti Hemánus